

MET DUPLO EEN netwerk BOUWEN

De participatiemaatschappij.

Ook instellingen spelen er op in. Bureau Jeugdzorg Limburg ontwikkelde een sociale netwerk strategie, waardoor kinderen uit een probleemgezin met hulp van familie, vrienden, kennissen of mensen uit de buurt in eigen, veilige omgeving kunnen opgroeien.

door Frank Clevers

Stef van der Vorst vergeet het nooit meer. Hij is bij Bureau Jeugdzorg Limburg onder meer teamleider voor de Roermondse wijken Donderberg, 't Veld en Hoogvonderen. „Het was vrijdagavond. We hadden 45 mensen bijeen om een plan te maken voor vijf kinderen uit een gezin waar opvang voor gezocht moest worden. Een fantastisch aantal!” Als een kind niet thuis kan blijven wonen, wordt het niet meer zonder meer uit huis geplaatst. Dan wordt een beroep gedaan op 'het netwerk': mensen uit de buurt, kennissen, vrienden, familie. „Het is geweldig dat je met zo'n sociaal netwerkberaad iets kunt bereiken. Als je een plan aan het maken bent en je ziet dat mensen in staat zijn om samen de problemen op te lossen, krijg je als professional een stoot adrenaline. Ze komen ook regelmatig met dingen waar je niet aan gedacht had.”

Wat gaat er aan vooraf? Laten we voor de duidelijkheid de procedure in de jeugdzorg schetsen. Soms zijn de problemen in een gezin zo groot dat de ontwikkeling van een kind in gevaar komt, omdat de ouders in gebreke blijven. Bijvoorbeeld door drank, drugs, huiselijk geweld, financiële problemen of echtscheiding. Als alles al geprobeerd is, via maatschappelijk werk of vrijwillige jeugdzorg, maar niet lukt, legt Bureau Jeugdzorg de zaak voor aan de Raad voor de Kinderbescherming, onderdeel van het ministerie van Veiligheid en Justitie. De Raad doet dan onderzoek. Een raads onderzoeker voert gesprekken met alle mogelijke betrokkenen en stelt een rapport op. Als de Raad denkt dat hulp op vrijwillige basis niet meer mogelijk is, kan de Raad de rechter vragen om een zogenoemde maatregel van kindbescherming op te leggen. De rechter behandelt dat verzoek in een rechtszitting. Hij spreekt dan met betrokkenen. Daarna doet hij uitspraak.

Er zijn drie mogelijke maatregelen: ondertoezichtstelling, ontheffing van het ouderlijk gezag of ontzetting uit het ouderlijk gezag. De lichtste en meest voorkomende is ondertoezichtstelling. Het gezag van de ouders kan dan worden ingeperkt. Er wordt een gezinsvoogd toegewezen die de ouders en het kind begeleidt bij het oplossen van de problemen. Het gezin moet die hulp accepteren. De ondertoezichtstelling

illustratie Geertje Grom

wordt uitgevoerd door Bureau Jeugdzorg. Deze benoemt een medewerker tot gezinsvoogd. „Het streven is altijd om kinderen in hun eigen omgeving groot te laten worden”, zegt Thomas Frohn, raadsonderzoeker bij de Raad voor de Kinderbescherming. „In principe blijft het kind thuis wonen. Maar de rechter kan ook besluiten dat het kind tijdelijk in een pleeggezin of instelling gaat wonen. Een advies tot uithuisplaatsing is voor ons altijd pas de laatste optie. We proberen met het eigen netwerk in de omgeving van het kind iets te regelen, zodat het kind thuis kan blijven wonen en als er dan een uithuisplaatsing is, kijken we de laatste jaren ook steeds meer naar de mogelijkheden binnen het netwerkpleeggezin. Dat past in de maatschappelijke ontwikkelingen. Wat kun je zelf doen? Wat kan de omgeving doen? Burgerparticipatie. Vergelijk het maar met de mantelzorg. Pas als het echt niet anders kan, gaat iemand naar een instelling. Het is ook noodzaak, want een instelling is duur en reguliere pleeggezinnen zijn niet eenvoudig te vinden.” Bureau Jeugdzorg Limburg volgt een beleid

dat sociale netwerkstrategie wordt genoemd. Van der Vorst: „Als een kind tijdelijk uit huis geplaatst wordt, maken we altijd een ecogram, een kaartje van het sociale netwerk van een gezin. Uit zo'n ecogram kun je aflezen wie je bij de hulp kunt betrekken. Soms is de eerste reactie van mensen dat ze niemand weten, maar als je dan bijvoorbeeld vraagt 'bij wie huil je uit?', komt er wel een naam. Zo kom je toch

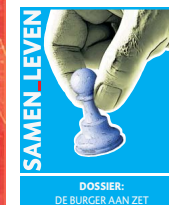
altijd tot een lijst van mensen die zouden kunnen helpen. Het is voor de ouders ook niet altijd even gemakkelijk als wij voorstellen om mensen in het netwerk bij de hulp te betrekken. Ze zijn bang om anderen met hun problemen te belasten. En er is schaamte, in de zin van: nou moet ik mijn broer om hulp gaan vragen, juist hij die altijd al vond dat ik het niet goed deed.” Bij Bureau Jeugdzorg Limburg worden medewerkers

speciaal opgeleid om zo'n netwerkstrategie toe te passen. Inmiddels zijn er acht personen per team in gespecialiseerd, enkele jaren geleden waren er dat maar twee. Gedragswetenschapper Ine Eussen: „Een belangrijk uitgangspunt is om kinderen zelf te betrekken bij plannen die rondom hen gemaakt worden. Ook wanneer ze nog jong zijn, worden er manieren gezocht om hun mening te horen. Ze hebben zelf vaak goede ideeën over wat er voor hen nodig is om zich veilig te voelen en welke personen daarbij voor hen belangrijk zijn. Dit kan familie, een vriend, de leerkracht of wie dan ook zijn. We laten de kinderen bijvoorbeeld tekenen of met Duplo werken, zo bouwen ze hun eigen netwerk.” De mensen in het netwerk worden betrokken bij het opstellen van een plan. Gezinsvoogd Anju Leurs: „Dit noemen we het famillienetwerkberaad. We willen niet dat dat een plan is van ons als instantie, maar een plan van de mensen zelf. Een plan voor de toekomst, dat veiligheid biedt aan het kind en waarvoor familie en het netwerk verantwoordelijkheid nemen. Wij ondersteunen

alleen. Het beraad moet het eens worden over een plan en de taken verdelen. De kinderen zelf zijn ook bij zo'n beraad.” Soms wordt een uithuisplaatsing dan zelfs voorkomen. Ine Eussen: „Stel, een moeder heeft persoonlijke problemen waardoor het haar niet lukt om op tijd op te staan voor haar zoon van tien. Hij komt niet op tijd op school en dat leidt tot zorgwekkend veel verzuim. Dan kun je het kind uit huis plaatsen, maar je kunt in het netwerk ook iemand vinden die de jongen naar school brengt. Dan is het acute probleem van het te laat op school komen alvast opgelost en ondertussen werk je met de moeder aan een oplossing voor haar problemen. Uitgangspunt blijft dat het kind toe kan komen aan zijn ontwikkeling.”

Praat en discussieer mee over het onderwerp doe-democratie, dat centraal staat in de serie 'burger aan zet'. Volg ook de komende weken de verhalen van onze redactie via de Facebookgroep Samen_Leven.

In de serie 'De burger aan zet' brengt deze krant via reportages op locatie, interviews en achtergronden de stand van de burgerkracht in Limburg in kaart. De redactie wil succesfactoren als het gaat om burgerparticipatie vastleggen, evenals de manieren waarop struikelblokken kunnen worden overwonnen. Mail ons op: redactiesamen_leven@mg.nl